

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Deđerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

EuropeAid/140562/IH/SER/TR

Faaliyet 3.2.4. Döngüsel Ekonomide Entegre Atık Yönetimi Eđitimi

Ambalaj ve Ambalaj Atıklarına İlişkin Yeni Tüzük

Arzu İnce, Çevre ve Şehircilik Uzmanı
Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu Şube Müdürlüđu
Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi Dairesi Başkanlığı

10-11 Ekim, Ankara

ÇEVRE YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNGÜSEL EKONOMİ VE ATIK YÖNETİMİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

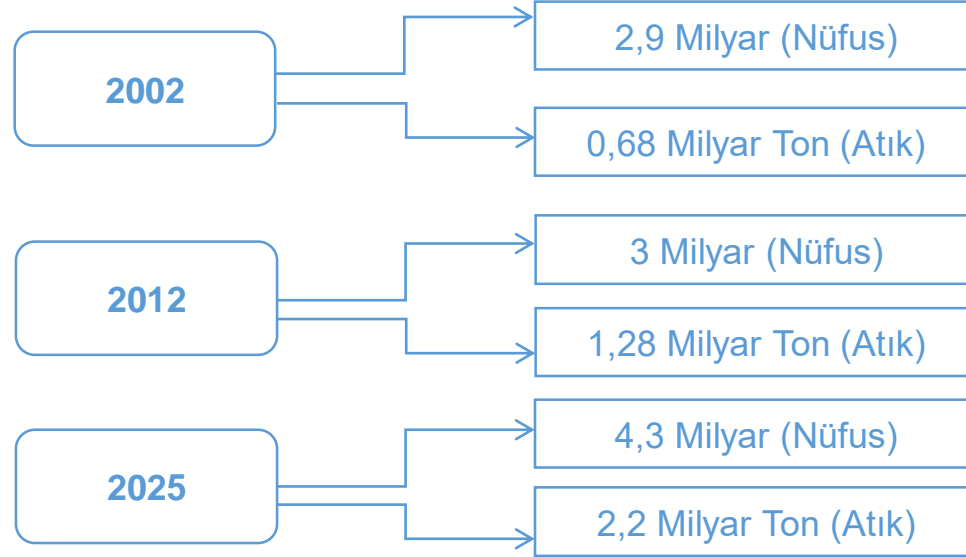
AMBALAJ VE AMBALAJ ATIKLARINA İLİŞKİN
YENİ TÜZÜK

Ankara

Gelişen teknoloji ve sanayileşme ile birlikte artan nüfus ve şehirleşme yaşam standartlarının değişmesine, tüketim alışkanlıklarının farklılaşmasına, dolayısıyla da geçmişe nazaran daha çok atığın oluşmasına yol açmıştır.

Doğal kaynakların kendini yenileme kapasitelerinin **sınırlı oluşu** , arz-talep dengesine bağlı olarak ortaya çıkan **fiyat dalgalanmaları**, hammaddeye ulaşım kapsamında **yaşanan sorunlar**, **sınırlı atık bertaraf alanları** gibi sebeplerlerden dolayı atık yönetiminde de lineer ekonomiden döngüsel ekonomiye geçiş benimsenmiştir.

Beşikten

Mezara

Üret- Kullan- At

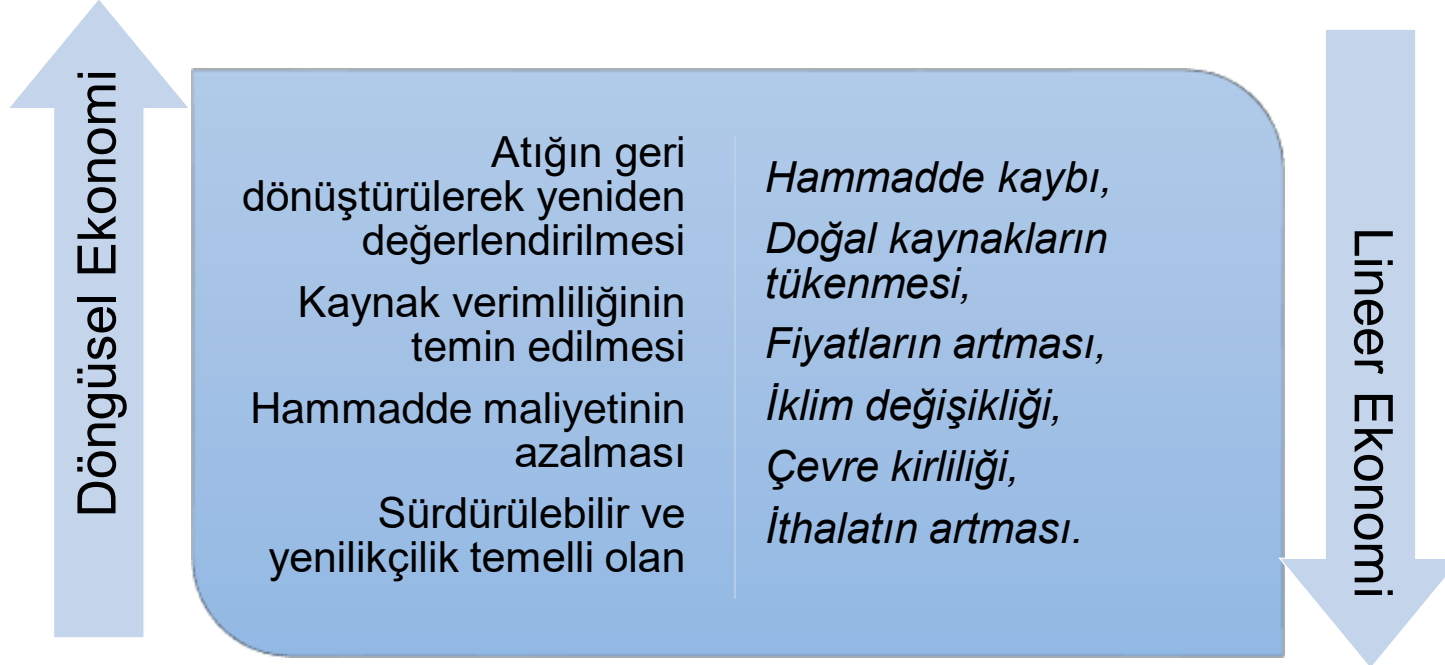
Beşiğe

Üret – Kullan – Geri dönüşür

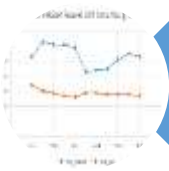

BİR BAŞKA DEYİŞLE;

BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin sağlanması

Küresel alanda rekabet edebilirliğini arttırmak

Geri dönüşümü artırarak hammaddeye daha kolay erişebilmek

Ekonomik büyümeyi güçlendirmek

Yenilikçi yaklaşımlarla birlikte yeni iş olanakları ile gelir kaynakları sunmak

AB Komisyonu Aralık 2015 yılında döngüsel ekonomi modelini benimsemiştir.

AVRUPA BİRLİĞİ AMBALAJ ATIĞI POLİTİKALARI

Döngüsel ekonomi eylem planı

Sürdürülebilir ürünleri AB'de norm haline getirmek

Elektronik araçlar, piller, ambalaj, plastik, tekstil, inşaat ve binalar, gıda, su ve besinler gibi en çok kaynak kullanan ve döngüsellik potansiyelinin yüksek olduğu sektörlere odaklanmak

Daha az atık sağlamak

Döngüsel ekonomiye yönelik küresel çabalara öncülük etmek

Döngüsel Ekonomi Eylem Planı kapsamında, ambalaj atığının azaltılması ve mevcut ambalajların geri dönüştürülebilirliği ve yeniden kullanılabilirliğinin artırılması amacıyla, 1994 tarihli Ambalaj Direktifini revize eden Ambalaj ve Ambalaj Atığı Tüzüğü Taslağı **30 Kasım 2022** tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından açıklanmıştır.

Ambalaj ve Ambalaj Atıklarına ilişkin AB mevzuatında önerilen revizyonun amaçları

- **Ambalaj atıklarının oluşumunu önlemek için:** miktarını azaltmak, gereksiz ambalajları kısıtlamak ve yeniden kullanılabilir ve yeniden doldurulabilir ambalaj çözümlerini teşvik etmek.
- **Yüksek kaliteli geri dönüşümü artırmak:** 2030 yılına kadar AB pazarındaki tüm ambalajları ekonomik açıdan uygun bir şekilde geri dönüştürülebilir hale getirmek.
- **Birincil doğal kaynaklara olan ihtiyacı azaltmak ve ikincil doğal kaynaklar için iyi işleyen bir pazar yaratmak.** Hammadde, zorunlu hedefler aracılığıyla ambalajlarda geri dönüştürülmüş plastik kullanımının artırmak.

AB'nin ambalajlama politikasıyla ilgili önemli tarihler

Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen tüzükte;

Çevresel sürdürülebilirlik ve etiketleme ile ilgili olarak **ambalajın tüm yaşam döngüsüne** ilişkin gereklilikleri,

Ambalajın piyasaya sürülmesine olanak sağlamanın yanı sıra genişletilmiş üretici sorumluluğu,

Gereksiz ambalajların önlenmesi, azaltılması,

Ambalaj atıklarının toplanması, işlenmesi ve geri dönüştürülmesi,

Ambalajın yeniden kullanılması veya yeniden doldurulması için gereklilikleri yer almaktadır.

AMBALAJ VE AMBALAJ ATIĞI TÜZÜĞÜ TASLAĞI

Geri dönüştürülebilir ambalajlar

Geri dönüşüm oranları

Eko tasarım

Etiketleme

Yeniden kullanım

Ambalaj kullanımının azaltılması

Ambalaj hacminin azaltılması

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu

Depozito ve İade Sistemi

Ambalaj atığı miktarının azaltılması

AMBALAJLARDAKİ MADDELERE İLİŞKİN GEREKSİNİMLER

Ambalajlarda bulunan maddelerden kaynaklanan kurşun, kadmiyum, cıva ve altı değerlikli kromun konsantrasyon seviyelerinin toplamı 100 mg/kg'ı geçmeyecektir.

31 Aralık 2026'ya kadar Komisyon, Avrupa Kimyasallar Ajansı'nın desteğiyle ambalajlarda **endişe verici maddelerin** varlığına ilişkin **bir rapor taslağı** hazırlayacaktır.

Yeni Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **18 aydan itibaren**, olumsuz sağlık etkilerini önlemek için gıdayla temas eden ambalajlarda, belirli sınır değerlerin üzerinde konsantrasyonda **per ve poliflorlu alkil maddeleri (PFAS) içeren** maddelerin kullanımı yasaklanacaktır.

AMBALAJ ATIKLARININ ÖNLENMESİ

Kişi başına
üretilen ambalaj
atığını
2018 yılına kıyasla

2030 yılına kadar
%5

2035 yılına kadar
%10

2040 yılına kadar
%15 oranında

aşamalı olarak azaltması
öngörülmektedir.

GERİ DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR AMBALAJLAR

1 Ocak 2030'dan itibaren AB'de satılan tüm ambalajların geri dönüştürülebilir olması gerekecektir.

Ambalajın geri dönüştürülebilirliği **A, B veya C** performans dereceleriyle ifade edilecektir; **1 Ocak 2038'** dan itibaren yalnızca A veya B sınıfı ambalajlara izin verilecektir.

İşletmeler tarafından ödenecek Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu ücretleri, A'dan C'ye kadar olan geri dönüştürülebilirlik performans notlarına göre belirlenecektir.

Geri dönüştürülebilirliğe ilişkin hükümlerde muafiyet

Tıbbi cihaz ambalajları

Tıbbi ürünlerin kalitesini korumak için kullanılan ambalajlar

Kompostlaştırılabilir plastik ambalajlar

Öngörülen tehlikeli malların taşınmasında kullanılan ambalajlar

Yalnızca bebeklere ve küçük çocuklara yönelik gıdalara yönelik temas duyarlı plastik ambalajlar

Özel tıbbi amaçlı gıdalar ve genellikle küçük çocuklar için kullanılan içecek ve gıdalara yönelik ambalajlar

Hafif ahşap, mantar, tekstil, kauçuk, seramik, porselen veya balmumundan yapılmış satış ambalajları

Madde 7 Plastik Ambalajlardaki Asgari Geri Dönüştürülmüş İçerik

1 Ocak 2030'dan itibaren, plastik atıklardan;

- **(a)** Ana bileşen olarak polietilen tereftalattan (PET) yapılmış temasa duyarlı ambalajlar için **%30**;
- **(b)** Tek kullanımlık plastik içecek şişeleri hariç, PET dışındaki plastik malzemelerden yapılmış temasa duyarlı ambalajlar için **%10**;
- **(c)** Tek kullanımlık plastik içecek şişeleri için **%30**;
- **(d)** (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenler dışındaki ambalajlar için **%35** geri kazanılan asgari geri dönüştürülmüş içerik yüzdesine sahip olacaktır

1 Ocak 2040'tan itibaren, plastik atıklardan

- **(a)** Ana bileşen olarak polietilen tereftalattan (PET) yapılmış temasa duyarlı ambalajlar için **%50**;
- **(b)** PET dışındaki plastik malzemelerden yapılmış temasa duyarlı ambalajlar için **%25**
- **(c)** Tek kullanımlık plastik içecek şişeleri için **%65**;
- **(d)** (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenler dışındaki plastik ambalajlar için **%65** geri kazanılan asgari geri dönüştürülmüş içerik yüzdesine sahip olacaktır.

PLASTİK AMBALAJDA BİYO BAZLI HAMMADDE

Yeni tüzükte **Komisyon'un talebi üzerine plastik ambalajlarda biyo bazlı hammaddelere ilişkin yeni hükümler içermektedir.**

Yeni düzenlemenin yürürlüğe girmesinden sonraki **üç yıl içinde Komisyon**, biyo bazlı plastik ambalajın teknolojik gelişimini ve çevresel performansını gözden geçirmek zorunda kalacaktır.

Uygun olduğu durumlarda Komisyon, plastik ambalajlarda biyo bazlı ham maddelere yönelik sürdürülebilirlik gerekliliklerini ve plastik ambalajlarda biyo bazlı hammadde kullanımını artırmaya yönelik hedefleri belirleyen bir yasa teklifi sunacaktır.

YENİDEN KULLANILABİLİR AMBALAJLAR

Yeniden Kullanılabilir Ambalaj

Yeniden kullanılmak veya yeniden doldurulmak amacıyla düşünülmüş, tasarlanmış ve piyasaya sunulmuş

Normal olarak öngörülebilir kullanım koşullarında mümkün olduğunca çok sayıda sefer veya rotasyon gerçekleştirecek şekilde tasarlanmış

Yeniden kullanımını engelleyecek şekilde ambalaja zarar vermeden boşaltılabilir

Geçerli güvenlik ve hijyen gereksinimlerine uyum sağlanırken boşaltılabilir ve yeniden doldurulabilir

YENİDEN KULLANILABİLİR AMBALAJLAR

Ambalaj Türü	Yeniden kullanıma yönelik bir sistem içerisinde yeniden kullanılabilen ambalajların minimum payı	
	2030	2040
e-ticaret dahil olmak üzere ürünlerin taşınmasında kullanılan taşıma ve satış ambalajları	40%	70%
Alkollü ve Alkolsüz içecekler (şarap, aromalı şarap ürünleri, alkollü içkiler, çabuk bozulabilen içecekler ve süt ve süt ürünleri gibi bazı istisnalar hariç)	10%	25%
Gruplandırma ambalajları (belirli bir sayıyı gruplamak için satış ambalajı dışında kullanılan karton hariç kutular)	10%	25%

Yeniden kullanılabilir ambalajlardan yararlanan ekonomik operatörler, yeniden kullanım için bir veya daha fazla ortaklaştırılmış sistemden sorumlu üçüncü kişileri görevlendirebilir.

1 Ocak 2030'dan itibaren, 400 m²'den fazla satış alanına sahip son distribütörler, bu satış alanının %10'unu hem gıda hem de gıda dışı ürünler için yeniden dolum istasyonlarına ayırmaya çalışmak zorunda kalacaktır.

Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten 24 ay sonra, Komisyon yeniden kullanılabilir ambalajlar için hijyen ve lojistik gibi diğer gereklilikler dikkate alınarak mümkün olduğu **kadar çok sayıda rotasyonlar için** minimum sayıyı belirleyen yetki devrine dayalı kanunu kabul edecektir.

1 Ocak 2029'a kadar Üye Devletler, tek kullanımlık plastik içecek şişelerinin ve kapasitesi üç litreye kadar olan tek kullanımlık metal içecek kaplarının ağırlıkça en az %90'ının ayrı toplanmasını sağlayacak önlemler almak zorunda kalacaktır. Bu yükümlülük şarap, alkollü içkiler, süt ve süt ürünleri ambalajları için geçerli değildir.

Paket yiyecek ve içecek satış noktaları, **2030'dan itibaren** müşterilerin kendi kaplarını kullanmalarına izin vermek zorunda kalacak ve satışlarının **en az %10'unu yeniden kullanılabilir karton veya bardaklarda sunmaya** teşvik edilecek. Bu tarihten önce, başka sistemler mevcut olmadığı sürece plastik şişelerin ve içecek kutularının %90'ının depozito-iade sistemiyle ayrı olarak toplanması gerekecek.

İçecek ambalajlarına yönelik spesifik yeniden kullanım hedefleri, belirli muafiyetler ve üye devletlerin belirli koşullar altında beş yıllık bir istisna verme olasılığı ile birlikte 2030 yılında uygulamaya konulacaktır.

AMBALAJLARIN ETİKETLENMESİ

Yeni tüzüğün yürürlüğe girmesinden 42 ay (3,5 yıl) sonra, e-ticaret ambalajları dahil olmak üzere tüketicinin ayrıştırmasını kolaylaştırmak amacıyla ambalajlar malzeme bileşimi hakkında bilgi veren bir etiket taşıyacaktır. Bu yükümlülük nakliye ambalajları için geçerli olmayacaktır.

Kompostlanabilir ambalajlar için malzemenin kompostlanabilir olduğunu, evde kompostlandırmaya uygun olup olmadığını ve kompostlanabilir ambalajların çöpe atılmayacağını belirtecek etiket taşıyacaktır.

Etiket, piktogramlara dayalı olacak ve engelli kişiler de dahil olmak üzere kolayca anlaşılabilir olacaktır.

Ekonomik işletmeler ayrıca tüketicinin sınıflandırmasını kolaylaştırmak amacıyla ambalajın üzerine, ambalajın her bir ayrı bileşeninin varış yeri hakkında bilgi içeren bir QR kodu veya başka türde bir dijital veri taşıyıcısı yerleştirebilir.

Yeni düzenlemenin yürürlüğe girmesinden 48 ay sonra, yeniden kullanılabilir ambalajların, kullanıcılara yeniden kullanılabilir olduğunu bildiren bir etiket taşıması gerekecek. Yeniden kullanım için yerel, ulusal veya AB çapında bir sistemin mevcudiyeti ve toplama noktalarına ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere, yeniden kullanılabilirliğe ilişkin daha fazla bilgi, bir QR kodu veya kolaylaştırıcı başka türde standartlaştırılmış, açık, dijital veri taşıyıcı aracılığıyla sağlanacaktır.

Depozito ve iade sistemlerine tabi ambalajlar açık ve net bir etiketle işaretlenecektir.

Yeni tüzüğün yürürlüğe girmesinden 42 ay (3,5 yıl) sonra, ayrı kutulara atılması amaçlanan ambalaj atıklarının her bir malzemeye özgü kısmının ayrı toplanmasını sağlayan etiketler, ambalaj atıklarının toplanması için kullanılan tüm **atık kutularına görünür, okunaklı ve silinmeyecek şekilde yapıştırılacak, basılacak veya kazınacaktır**. Depozito ve iade sistemi kapsamındaki atık ekipmanlar için geçerli değildir.

Yeni tüzüğün yürürlüğe girmesinden 18 ay sonra, Komisyon ambalaj atık kutularının etiketlenmesine yönelik etiketleme gereklilikleri ve formatları için uyumlaştırılmış etiketler ve spesifikasyonlar oluşturmak üzere **uygulama mevzuatını** kabul edecektir. Uygulama mevzuatını geliştirirken Komisyon, Üye Devletlerde oluşturulan toplama sistemlerinin özelliklerinin yanı sıra kompozit ambalajın özelliklerini de dikkate alacaktır.

AŞIRI AMBALAJLAMA

Aşırı ambalajlamaya ilişkin olarak , **1 Ocak 2030'a** kadar ambalajları gruplandırılmış ambalaj, nakliye ambalajı veya e-ticaret ambalajında dolduran ekonomik operatörlerin boş alan oranının **maksimum %50 olmasını** sağlaması gerekecektir.

Yeni düzenlemenin yürürlüğe girmesinden sonraki **üç yıl içinde**, satış ambalajını dolduran ekonomik işletmeler, ürün koruması da dahil olmak üzere ambalajın işlevselliğini sağlamak için boş alanın minimuma indirilmesini sağlamak zorunda kalacaktır.

Kağıt parçaları, havalı ambalaj yastıkları, balonlu naylonlar, sünger dolgular, köpük dolgular, odun yünü, polistiren, strafor dolgu köpükleri ile doldurulan alanlar boş alan olarak kabul edilecektir.

Satış ambalajlarını e-ticaret ambalajı olarak kullanan ve **yeniden kullanım sistemi dahilinde yeniden kullanılabilir ambalaj** kullanan ekonomik işletmeciler aşırı ambalajlama ile ilgili belirtilen yükümlülükten **muaf** tutulacaktır.

BELİRLİ AMBALAJ FORMATLARININ KULLANIMINA İLİŞKİN KISITLAMALAR

Tüzük ile bazı ambalaj formatları 1 Ocak 2030'dan itibaren yasaklanacaktır :

Tek kullanımlık plastik gruplandırılmış ambalajlar	Taze meyve ve sebzeler için tek kullanımlık plastik ambalaj (Üye Devletler bu kısıtlamaya ilişkin muafiyetler getirebilirler),	Tesis içinde doldurulan ve tüketilen yiyecek ve içecekler için kullanılan tek kullanımlık plastik ambalajlar (içme suyuna erişimi olmayan işletmeler muaftır.)	HORECA sektöründeki tesislerde kullanılan çeşniler, konserveler, soslar, kahve kreması, şeker ve benzeri ürünler için tek kullanımlık plastik ambalajlar	Konaklama sektöründe kullanılan kozmetik, hijyen ve tuvalet ürünlerine yönelik tek kullanımlık ambalajlar	Çok hafif plastik taşıma torbaları
--	--	--	--	---	------------------------------------

GERİ DÖNÜŞÜM HEDEFLERİ

2025 Yılı Geri Dönüşüm Hedefleri:

- Tüm ambalaj atıklarının ağırlıkça en az %65'i
- Belirli malzemelere göre:
 - Plastiğin %50'si;
 - Ahşabın %25'i;
 - Demir içeren metallerin %70'i;
 - Alüminyumun %50'si;
 - Camın %70'i;
 - Kâğıt ve kartonun %75'i.

2030 Yılı Geri Dönüşüm Hedefleri:

- Tüm ambalaj atıklarının ağırlıkça en az %70'i
- Belirli malzemelere göre:
 - Plastiğin %55'i;
 - Ahşabın %30'u;
 - Demir içeren metallerin %80'i;
 - Alüminyumun %60'ı;
 - Camın %75'i;
 - Kağıt ve kartonun %85'i.

Tüzüğün uygulamaya başlanma süresi, mevzuatın yürürlüğe girmesinden **18 ay sonrasına** uzatılmıştır.

Tüzükte “ambalaj”, “üretici”, “imalatçı”, “kompostlanabilir ambalaj”, “yenilikçi ambalaj” tanımlarında bazı tanımlarda değişikliğe gidilmiştir. Ayrıca Tüzüğe “satış alanı”, “evde kompostlanabilir ambalaj”, “biyobazlı plastikler” gibi yeni tanımlamalar getirilmiştir.

Tüzüğe taslakta olmayan “**Plastik Ambalajlarda Biyobazlı Hammade**” maddesi eklenmiştir.

Ülkemizde ambalaj atıklarının yönetimiyle ilgili esaslar, Bakanlığımız tarafından hazırlanan ve 26.06.2021 tarihli ve 31523 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği ile belirlenmiştir.

Söz konusu yönetmelik 94/62/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifine uyum gözetilerek hazırlanmıştır.

Ambalaj ve Ambalaj Atığı Tüzüğü Taslağına İlişkin AB’ deki gelişmeler takip edilmekte olup ulusal mevzuatımıza uyumlaştırma çalışmaları Bakanlığımızca gerçekleştirecektir.

TEŞEKKÜR EDERİM

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

Teşekkürler.

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPACevre

@turkiyedonguseleekonomi

@ipa.cevre

@trdonguseleko

@ipacevre

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPA Çevre/Environment TÜRKİYE

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPA Çevre

dongusel.csb.gov.tr